

10 LAT DZIAŁALNOŚCI EDUKACYJNO-ŚRODOWISKOWEJ CENTRUM EKOLOGICZNO-REKOLEKCYJNEGO „PRZYMIERZE” W WISEŁCE

Marian Ciaciura i Anna Nowak

Wydział Nauk Przyrodniczych US – Szczecin

Idea powstania Centrum Ekologiczno-Rekolekcyjnego (CER) „Przymierze” wiąże się z propozycją Arcybiskupa Diecezji Szczecińsko – Kamieńskiej Kazimierza Majdańskiego, aby w Wisełce utworzyć parafię i ośrodek rekolekcyjno-rekreacyjny dla rodzin. Parafię św. Józefa Opiekuna Rodziny powołał następca ks. abpa Kazimierza Majdańskiego – ks. abp Marian Przykucki dekretem z 23 czerwca 1992 roku. Wybudowanie centrum miało służyć rodzinom jako fundamentom odnowy moralnej człowieka oraz stworzeniu takich warunków, aby życie ludzkie było przeżywane w zdrowym i pięknym środowisku jako 'dar Boga i pracy człowieka¹.

Centrum Ekologiczno – Rekolekcyjne „Przymierze” w Wisełce zostało powołane do działań przez ks. abpa Mariana Przykuckiego 1 grudnia 1992 r. (LW 15-3/92). Było pierwszą tego typu placówką w naszym kraju. Na dyrektora i proboszcza powołano ks. mgra Jana Zalewskiego. Kolejno funkcję tę pełnili: ks. mgr Jan Uzdowski, ks. mgr Janusz Szczepaniak i ks. Jan Zachęcki. Już 6 czerwca 1993 r. ks. abp Kazimierz Majdański poświęcił kościół oraz pawilon i salę posiedzeń².

Od początku swego istnienia CER „Przymierze” realizowało ideę „Z człowiekiem i przyrodą (wreszcie po ludzku) z miłością do wszelkiego

¹ M. Szymczak *Centrum ekologiczno – rekolekcyjne na wyspie Wolin*. „Słowo – Dziennik Katolicki” 1993, nr 22.

² M. Ciaciura *Centrum ekologiczno – rekolekcyjne „Przymierze” w Wisełce po trzech latach istnienia*, w: M. Ciaciura (red.) *Sumienie ekologiczne a szansa przetrwania*, Cz. I, Wisełka, 1997.

stworzenia”. Pierwsze spotkanie chętnych do współpracy przedstawiciele Uniwersytetu Szczecińskiego, Politechniki Szczecińskiej, Akademii Rolniczej, Wolińskiego Parku Narodowego, Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa, Kuratorium Oświaty i Sejmiku Samorządowego odbyło się 18 stycznia 1993 roku w Szczecinie. Na spotkaniu rozpoczęto dyskusję nad projektem programu naukowego i dydaktycznego oraz kubaturowego i przestrzennego centrum. Zdecydowano się na zorganizowanie ogólnopolskiego sympozjum. Już w lutym i maju 1993 roku odbyły się dwa pierwsze. Wybrano Radę Naukową pod przewodnictwem prof. dr hab. Mariana Ciaciury.

Podstawowym celem, sformułowanym w statucie CER, jest realizacja misji Kościoła w świecie współczesnym poprzez kształtowanie proekologicznych postaw, które szanują człowieka od chwili poczęcia aż do naturalnej śmierci. W zadaniach CER wymienia się:

- a) współpracę z ośrodkami naukowymi zainteresowanymi o dobro człowieka, rodziny i ochrony środowiska naturalnego, w celu organizowania spotkań, szkoleń, sympozjów, związanych z troską o harmonijny rozwój człowieka;
- b) prowadzenie współpracy z ośrodkami akademickimi, placówkami badawczo – rozwojowymi w dziedzinie nauk przyrodniczych, medycznych i humanistyczno – filozoficzno – teologicznych;
- c) organizowanie tzw. zielonych szkół, które umożliwiają połączenie edukacji ekologiczno – środowiskowej z rekreacją dzieci i młodzieży;
- d) podejmowanie działań związanych z edukacją ekologiczną osób niepełnosprawnych połączonych z zastosowaniem hipoterapii;
- e) prowadzenie promocji zdrowia pod hasłem „w zdrowym ciele zdrowy duch” poprzez szczególną formę ekoturystyki pieszej i rowerowej na terenie wyspy Wolin.

W sympozjach brały udział osoby duchowne, świeckie z kraju i z zagranicy, a między innymi pracownicy Uniwersytetów: Warszawskiego, Poznańskiego, Wrocławskiego, Krakowskiego, Lubelskiego, Szczecińskiego; Akademii Rolniczych: Wrocławskiej, Poznańskiej i Szczecińskiej, Akademii Medycznych z Warszawy i Szczecina; Wyższych Szkół Pedagogicznych; placówek PAN; uczelni technicznych, teologicznych (ATK, KUL); organizacji państwowych (MEN, Ochrona Środowiska); samorządów i towarzystw naukowych. Ponadto także ekolodzy z Danii, Niemiec i Szwecji³, którzy przedstawili zagadnienia ekologiczne w różnych aspektach. Materiały z sympo-

³ *Ibid.*

zjów zostały opublikowane⁴ i wydano również kilka folderów. Sympozjom towarzyszyły imprezy sportowo – rekreacyjne, jak również wystawy, na przykład *Ogród botaniczny jako doskonała placówka wychowania ekologicznego społeczeństwa* oraz *Rośliny lecznicze, użytkowe i biblijne w kolekcjach ogrodów botanicznych*. Organizatorami wystaw byli pracownicy Katedry Taksonomii Roślin i Fitogeografii Uniwersytetu Szczecińskiego a także – działające przy Katedrze – Koło Naukowe Dendrologów pod kierownictwem prof. dr hab. Mariana Ciaciury⁵. Ponadto w sali klubu Wiejskiego Ośrodka Kultury w Wisielce zorganizowano wystawę prac malarzy amatorów⁶.

Jednocześnie z drugim sympozjum (1994 r.) w Centrum Ekologiczno – Rekolekcyjnym „Przymierze” w Wisielce odbył się pierwszy festiwal ekologiczny. Na zaproszenie ówczesnego dyrektora CER „Przymierze” ks. mgra Jana Zalewskiego odpowiedziało wiele szkół podstawowych i średnich z całego kraju. Od 10 do 12 kwietnia 1994 roku Wisielka stała się młodzieżowym centrum myśli ekologicznej. Uczniowie przygotowali programy artystyczne związane z problemami ochrony środowiska, a także o związkach przyrody z życiem i zdrowiem człowieka. Były to głównie miniatury teatralne i happeningi. Uczestnicy mieli możliwość obejrzenia filmów prezentowanych wcześniej na Festiwalu Filmów Ekologicznych w Nowogardzie. Miały także miejsce występy chórów oraz koncert organowy. Festiwalowi towarzyszyła wystawa prac plastycznych oraz kronika działalności Klubu Ekologicznego „Ekoalert”

Po raz drugi festiwal odbył się w dniach 4-5 kwietnia 1995 roku pod hasłem *Nie tylko my jesteśmy*. Przebiegał jednocześnie z trwającym sympozjum naukowym. Podobnie jak rok wcześniej, festiwal stał się okazją do wymiany doświadczeń i osiągnięć. Uczniowie przygotowali i zaprezentowali utwory muzyczne oraz literackie. Festiwal uświetnił występ Stanisława Sojki. Z myślą o propagowaniu turystyki pieszej i rowerowej zorganizowano wycieczkę do odległego o kilka kilometrów Warnowa. Uczestnicy wzięli udział w szkoleniu dotyczącym zasad ruchu drogowego.

⁴ Np. *Pokój z Bogiem i z całym Stworzeniem*, red. M. Ciaciura, J. Gierjatowicz, Szczecin, 2001; *Stan środowiska przyrodniczego podstawowym warunkiem zdrowotności społeczeństwa*, red. M. Ciaciura, Szczecin 2004; *Sumienie ekologiczne a szansa przetrwania*, red. M. Ciaciura, Wisielka 1997.

⁵ E. Stępień *Komunikat 1*, w: *Sumienie ekologiczne...*

⁶ M. Szymczak *Nie tylko my jesteśmy Centrum Ekologiczno-Rekolekcyjne „Przymierze” w Wisielce*. „Słowo – Dziennik Katolicki” z 26 czerwca 1995; L. Tornadowska *Komunikat. Wystawa prac malarzy amatorów Wisielka '95*, w: M. Ciaciura (red.) *Sumienie ekologiczne...*

Kolejny, trzeci już festiwal odbył się 25-26 maja 1996 roku. Tematem rozważań festiwalowych i odbywającego się jednocześnie sympozjum naukowego było *Sumienie ekologiczne w perspektywie przetrwania*. Sobotnie majowe popołudnie wypełniały prezentacje słowno – muzyczne, które wyrażały często niepokój wobec postępującej degradacji i zanieczyszczenia środowiska. Przygotowywane przez uczniów prezentacje przyciągały nie tylko młodzież uczestniczącą w festiwalu, ale również dorosłych – uczestników sympozjum, mieszkańców Wisielki, turystów. Majowemu spotkaniu towarzyszyła po raz kolejny wystawa prac plastycznych uczniów z różnych stron Polski. Wzorem poprzedniego festiwalu zorganizowano rajd rowerowy. W festiwalu wzięło udział około 500 osób⁷.

Między 19 a 20 maja 2000 roku odbył się V Festiwal Ekologiczny. Przebiegał pod hasłem *Rozbudźmy w sobie miłość do przyrody*. W jego ramach ogłoszono konkursy: rysunkowy (*Św. Franciszek patron ekologii*), fotograficzny (*Zachowajmy ginące piękno ojczystej ziemi*), poetycki oraz układania kompozycji roślinnych z darów przyrody. Uczestnicy mogli zaprezentować swoją wizję przyrody i wyrazić do niej swój stosunek. Zorganizowano wystawę dotyczącą przetwarzania odpadów. Przygotowano ponadto quiz ekologiczny oraz kiermasz książek. Festiwalowi towarzyszyły piosenki i spektakle słowno – muzyczne o tematyce ekologicznej. Dla chętnych zorganizowano wycieczkę do Wolińskiego Parku Narodowego oraz Muzeum Przyrodniczego i Żubrowiska. Uczestnicy mieli także możliwość posłuchania głosów przyrody podczas nocnej wycieczki. Wcześniej odbyło się spotkanie przy ognisku. W festiwalu wzięło udział ponad 300 osób. Zebrano bogaty, różnorodny materiał, który przygotowano do druku. Być może będzie on przykładem i zachętą dla innych, a także swego rodzaju poradnikiem.

VI Festiwal Ekologiczny zorganizowano 1-2 czerwca 2001 roku pod hasłem *Dajmy szansę przyrodzie*. Po otwarciu festiwalu i powitaniu uczestników prof. dr hab. Zygmunt Denisiuk wygłosił referat wprowadzający pt. *Europejska wizja ochrony przyrody na przelomie wieku – perspektywa sukcesów czy niepowodzeń*. Kolejnym elementem programu było zwiedzanie wystaw fotograficznej i plastycznej. Następnie zespoły różnych szkół zaprezentowały utwory słowno – muzyczne, na przykład: *Bo Ziemia to wyspa zielona* (Publiczna Szkoła Podstawowa w Jesionowie), *Żyj z przyrodą w zgodzie* (Publiczne Gimnazjum nr 3 w Warszawie), *Odpadoliada* (Gimnazjum nr 6 w Szczecinie), *Degradacji STOP* (V Liceum Ogólnokształcące w Gdyni), *Ekologiczny*

⁷ J. Kaźmierska *Młodzieżowe festiwale w Centrum Ekologiczno – Rekolekcyjnym „Przymierze”*, w: M. Ciaciura (red.) *Sumienie ekologiczne...*

przekaz (Zespół Szkół nr 2 w Szczecinie). Po występach ogłoszono wyniki konkursów (literackiego, słowno – muzycznego, plastycznego, fotograficznego) i rozdano nagrody. Wieczorem uczestnicy festiwalu spotkali się przy ognisku. Następnego dnia odbył się turniej wiedzy ekologicznej oraz konkurs na układanie kompozycji z darów przyrody. Po ogłoszeniu wyników konkursu i turnieju rozdano nagrody. Festiwal ekologiczny zakończył się występem zespołu muzycznego.

VII edycja Ogólnopolskiego Festiwalu Ekologicznego odbyła się 24-25 maja 2002 roku pod hasłem *Jak smakuje zdrowie?* W programie festiwalu zaplanowano konkurs fotograficzny *Natura obok człowieka*, plastyczny – plakat *Zdrowy styl życia*, literacki - *Zdrowy styl życia – moda czy rozsądek?*; prezentacje słowno – muzyczne, turniej ekologiczny – *Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt* oraz *Skażenie środowiska – przyczyny i skutki*, układanie kompozycji z darów przyrody (kompozycje mogły być już gotowe – stanowiły element wystawy). Festiwalowi towarzyszyły:

- spotkanie z piosenką przy ognisku,
- udział w nocnym spacerze *Stuchamy głosów przyrody*,
- kiermasz książki ekologicznej,
- wystawy: *Rośliny poprawiające zdrowotność pomieszczeń*, *Rośliny przyprawowe i lecznicze służące zdrowiu i urodzie*,
- kiermasz zdrowej żywności.

Nowym elementem festiwalu były wykłady zaproszonych gości: dr Eweliny Żyzniewskiej-Banaszak – *Zasady dobrego i zdrowego odżywiania* (Akademia Medyczna w Szczecinie), dr Aleksandry Satkiewicz-Parczewskiej – *Jak urządzić zdrowy dom?* (Politechnika Szczecińska), mgr Urszuli Kazubowskiej – *Higiena zdrowia psychicznego* (Uniwersytet Szczeciński). Nawiązaniem do wykładów były wystawy *Rośliny przyprawowe i lecznicze służące zdrowiu i urodzie* oraz *Kwiaty poprawiające zdrowotność pomieszczeń*. W ten sposób starano się ukazać znaczenie roślin przyprawowych, które poprawiają albo podnoszą wartość odżywczą i smak spożywanych produktów. Odpowiedni zaś dobór roślin doniczkowych w naszych mieszkaniach może minimalizować szkodliwe działanie różnych substancji i przedmiotów nas otaczających.

W ramach VIII Ogólnopolskiego Festiwalu Ekologicznego, który odbył się 23-24 maja 2003 roku pod hasłem *Woda źródłem życia* ogłoszono następujące konkursy:

- prezentacje słowno – muzyczne *Woda źródłem życia*,
- literacki *Woda źródłem życia*,

- najciekawszy komiks *Historia kropli wody*,
- projekt książeczki dla dzieci *Jak mądrze gospodarować wodą w domu*,
- plastyczny *Fascynujący świat głębin morskich*,
- projekt z wykonaniem gry planszowej *Życie w wodzie*,
- przygotowanie plakatu *Człowiek, cywilizacja, woda*,
- fotograficzny – *Spotkania nad brzegami wód* w trzech kategoriach: krajobraz, flora, fauna.

W tej edycji odbył się także happening ekologiczny pt. *Neptun i jego świata*. Zaproponowano również zajęcia nad jeziorem o następującej tematyce:

- *Poznajemy rośliny przybrzeżnej strefy jeziora*,
- *Oznaczanie czystości wody w jeziorze*,
- *Zwierzęta w środowisku wodnym*.

Festiwalowi towarzyszyły:

- spotkanie z piosenką przy ognisku,
- nocny spacer *Słuchamy głosów przyrody*,
- wystawy pokonkursowe,
- kiermasz książki ekologicznej.

W festiwalu wzięło udział około 600 osób z różnych rejonów kraju, nadsyłając prace na zorganizowane konkursy. Jak co roku przyznano nagrody i wyróżnienia indywidualne oraz zbiorowe. Podczas całego festiwalu uczestnicy mogli podziwiać wystawy nagrodzonych prac plastycznych i fotograficznych, projekty gier, książeczek i komiksów. Wystawy te pozostawiono do końca wakacji, dając możliwość obejrzenia ich osobom spędzającym tu urlop. Wśród prezentacji słowno – muzycznych bezkonkurencyjna okazała się grupa dzieci z Przedszkola Publicznego nr 22 w Szczecinie.

IX Ogólnopolski Festiwal ekologiczny odbył się 28-29 maja 2004 roku. Tematem tej edycji były *Alternatywne źródła energii dobrodziejstwa i zagrożenia*. Ogłoszono następujące konkursy:

- prezentacje słowno-muzyczne *Alternatywne źródła energii naszą przyszłością*,
- plakat reklamujący pozyskanie energii z alternatywnych źródeł,
- projekt lub model pozyskiwania energii,
- najciekawszy komiks *Alternatywne źródła energii*,
- hasło w formie graficznej reklamujące alternatywne źródła energii,
- fraszki, aforyzmy, złote myśli, powiedzenia dotyczące *Sposobów pozyskiwania energii niewyczerpywalnej*,
- konkurs fotograficzny (fotografie przedstawiające obecnie istniejące gospodarstwa wykorzystujące energię wiatrową).

Na otwarcie festiwalu zorganizowano happening ekologiczny z dekoracjami, plakatami i hasłami dotyczącymi tematu imprezy. Program festiwalu wzbogaciły występy zespołu Clerboyz z Arcybiskupiego Seminarium Duchownego w Szczecinie oraz zespół taneczny Top Dance z Publicznego Gimnazjum nr 1 w Pełczycach.

W festiwalu wzięło udział ponad 600 osób. Na poszczególne konkursy nadesłano 170 prac. Przyznano 59 nagród indywidualnych i zbiorowych w formie książek. Prace konkursowe posłużyły do przygotowania wystaw możliwych do zwiedzania do końca wakacji. Miłym akcentem były okolicznościowe znaczki dla uczestników festiwalu oraz podziękowania dla nauczycieli, którzy przygotowali młodzież do udziału w nim.

Ciekawym elementem festiwalu były kiermasze: ziół i przypraw (przygotowane przez Gimnazjum nr 1 w Międzyzdrojach) oraz książki ekologicznej (przygotowane przez firmę Alcor ze Szczecina).

W ramach festiwalu odbyły się warsztaty ekologiczne:

- *Poznajemy biowskażniki i metody ich zastosowania przy ocenie stanu środowiska,*
- *Zastosowanie skali porostowej i jej użycie w lichenoindykacji powietrza atmosferycznego,*
- *Przystosowanie ptaków do życia w krajobrazie kulturowym.*

Organizatorzy zaoferowali uczestnikom wycieczkę do gospodarstw wiatrowych, ujęć wodnych i oczyszczalni ścieków (koszt wynajęcia dwóch autokarów pokrył Zarząd Miasta i Gminy w Wolinie).

X jubileuszowy festiwal ekologiczny przebiegał pod hasłem *Edukacja ekologiczna koniecznością XXI wieku*. Po raz pierwszy zorganizowano go w dwóch miejscowościach: Międzyzdrojach i Wisłęce. W pierwszym dniu – 3 czerwca 2005 roku uroczystości odbywały się w Międzyzdrojach w Międzynarodowym Domu Kultury i Gimnazjum nr 1. W programie przewidziano happening ekologiczny pod hasłem *Ratujmy przyrodę, bo zginiemy wraz z nią*. Barwny korowód rozśpiewanej młodzieży przeszedł ulicami Międzyzdrojów, zapraszając mieszkańców i goszczących tam turystów do wspólnej zabawy. Po uroczystym otwarciu festiwalu przez burmistrza miasta odbyła się multimedialna prezentacja historycznych osiągnięć tej cennej i pożytecznej imprezy. Pierwszy dzień festiwalu zakończył się spotkaniem przy ognisku, zorganizowanym na terenie CER „Przymierze” w Wisłęce. W drugim dniu organizatorzy zaproponowali uczestnikom udział w zajęciach terenowych, przeprowadzonych przez pracowników Katedry Taksonomii Roślin i Fito-geografii Uniwersytetu Szczecińskiego. Tematy zajęć były następujące:

- *Poznajemy biowskaźniki i metody ich stosowania*. Zajęcia te dotyczyły lichenoindykacji. W czasie trwania zajęć młodzież poznawała porosty wskaźnikowe i metody ich stosowania w określaniu stopnia skażenia atmosfery,
- *Rozpoznawanie roślin na szlaku turystycznym w Wolińskim Parku Narodowym*,
- *Rośliny chronione – warunki ekologiczne i zagrożenia*.

Młodzież uczestnicząca w festiwalu mogła nieodpłatnie zwiedzać Muzeum Wolińskiego Parku Narodowego i Rezerwat Pokazowy Żubrów w Międzyzdrojach.

Jak co roku napłynęły zgłoszenia na oferowane konkursy:

- prezentacje słowno-muzyczne *Edukacja ekologiczna widziana oczyma ucznia*,
- scenariusze zajęć z edukacji ekologicznej w klasie lub w terenie: *Lekcje zielonego myślenia*,
- utwory własne (wiersze, aforyzmy i legendy o kwiatach, wiersze, fraszki i złote myśli o przyrodzie, ciekawe prezentacje osobliwości przyrodniczych, legendy o pomnikach przyrody, opowiadania: *Mój stosunek do przyrody*),
- konkurs fotograficzny w dwóch kategoriach tematycznych: *Najpiękniejsze miejsca w regionie, Formy terenowej edukacji ekologicznej*,
- konkurs plastyczny *Przyroda w kolorze nadziei*.

W obu dniach festiwalu uczestniczyło 525 osób z różnych regionów Polski, na przykład z Gdyni, Warszawy, Wrocławia, Jeleniej Góry. Około 300 osób nadesłało prace na wymienione konkursy. Przyznano łącznie 77 nagród. Prezentacje słowno-muzyczne odbywały się w barwnej muzycznej oprawie. Głównym tematem była edukacja ekologiczna, różne jej formy widzenia i ocena uczniów. Do prezentacji zgłosiło się sześć zespołów. Prezentacjom towarzyszyły wystawy pokonkursowe nadesłanych prac plastycznych i fotograficznych. Ich ekspozycję przygotowano w salach Międzynarodowego Domu Kultury w Międzyzdrojach.

Na festiwal przygotowano kartki okolicznościowe z wizerunkiem św. Franciszka – patrona ekologii. Dostępne były również widokówki przedstawiające ciekawe okazy roślin i zwierząt oraz wiersze o tematyce ekologicznej.

Imprezami towarzyszącymi tej edycji festiwalu był kiermasz roślin leczniczych i przyprawowych oraz kiermasz książek o tematyce przyrodniczej, ekologicznej.

Koło Naukowe Dendrologów oraz Akademickie Koło Ligi Ochrony Przyrody Uniwersytetu Szczecińskiego przygotowały następujące wystawy:

- *Etyczny wymiar ochrony środowiska,*
- *Rośliny lecznicze i przyprawowe,*
- *Rośliny kosmetyczne,*
- *Ogród botaniczny w Szczecinie – plan budowy.*

Głównym organizatorem wymienionych festiwali oprócz Centrum Ekologiczno – Rekolekcyjne „Przymierze” w Wisiełce była Katedra Taksonomii Roślin i Fitogeografii Wydziału Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu Szczecińskiego. Funkcję przewodniczącego Komitetu Organizacyjnego pełnił prof. dr hab. Marian Ciaciura. W przygotowaniach kolejnych edycji festiwalu uczestniczyły przedszkola (np. Zespół Szkolno – Przedszkolny w Golczewie), szkoły podstawowe (np. Szkoła Muzyczna I stopnia w Szczecinie), gimnazja (głównie Gimnazjum nr 6 w Szczecinie), licea (LO XII Szczecin), uczelnie wyższe (Koła Naukowe: Dendrologów, Antropologów US, Akademickie Koło LOP Uniwersytetu Szczecińskiego, Arcybiskupie Wyższe Seminarium Duchowne w Szczecinie). Współorganizatorami byli również: Wydawnictwo Promocyjne „Albatros” w Szczecinie, Ojcowie Dominikanie w Szczecinie, Zachodniopomorskie Towarzystwo Ornitologiczne, Centrum Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli w Szczecinie, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Szczecinie, Kuratorium Oświaty, Wydział Oświaty Urzędu Miasta w Szczecinie, Zachodniopomorskie Towarzystwo Ornitologiczne, Zarząd Miasta i Gminy Wolin, Ośrodek wypoczynkowy „Kłos” w Wisiełce, Rada Młodzieżowa Ligi Ochrony Przyrody przy Zarządzie Wojewódzkim w Szczecinie, Urząd Miasta i Gminy Wolin, Urząd Miejski w Międzyzdrojach, Straż Pożarna w Międzyzdrojach, Dyrekcja Wolińskiego Parku Narodowego, Międzynarodowy Dom Kultury w Międzyzdrojach, Urząd Miasta w Międzyzdrojach, Państwowy Dom Dziecka w Wisiełce (mgr Renata Arys, mgr Edward Arys), Kuratorium Oświaty w Szczecinie, Miejski Dom Kultury w Wolinie.

Zorganizowanie finału festiwalu i zakupienie nagród było możliwe dzięki dotacji finansowej głównie z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie oraz Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Początkowo festiwale łączono z sympozjami naukowymi. Uczniowie mieli możliwość uczestniczenia w sesjach tematycznych. Natomiast pracownicy nauki, działacze społeczni mogli wysłuchać utworów prezentowanych przez uczestników festiwalu. Ze względów organizacyjnych zwią-

zanych z dużym nakładem pracy i środków, zdecydowano o rozdzieleniu tych dwóch imprez.

Festiwale organizowane były głównie z myślą o młodzieży szkolnej. Miały też swój oddźwięk w społeczności lokalnej, a także w domach i rodzinach ich uczestników. Różnorodność tematyczna dotyczyła rozmaitych zagadnień przyrodniczych. Wiedza przekazywana była w formie wykładów przez specjalistów różnych dziedzin. Organizowane konkursy stwarzały możliwość aktywnego uczestnictwa a tym samym zaangażowania się emocjonalnego, które jest ważnym czynnikiem w kształtowaniu postaw związanych z odpowiedzialnością za przyrodę. Organizowane festiwale były jednym z czynników rozwijających świadomość ekologiczną, co może mieć wpływ na wzrost efektywności podejmowanych w przyszłości działań związanych z ochroną środowiska⁸.

Inną formą działalności Centrum Ekologiczno-Rekolekcyjnego „Przymierze” w Wisielce było prowadzenie „zielonych szkół” W pierwszym trzytygodniowym turnusie wzięła udział młodzież szkół podstawowych ze Szczecina. Uczestnikami następnych byli uczniowie ze Śląska, Warszawy, Ząbek i Bielska-Białej. W czasie pobytu, oprócz zajęć dydaktycznych, młodzież poddawano badaniom lekarskim, oceniając stan ich zdrowia. Zauważono poprawę zdrowia u dzieci z terenów najbardziej zdegradowanych⁹.

W Centrum Ekologiczno – Rekolekcyjnym, pod kierownictwem prof. dr hab. Henryka Gurgula, działała Sieć Obserwacyjno – Pomiarowa. W ramach jej prac prowadzono między innymi doszkąlanie nauczycieli w zakresie obserwacji środowiska i pomiarów podstawowych parametrów fizycznych. Zakład Fizyki Morza Uniwersytetu Szczecińskiego wraz z CER zorganizował seminaria dla nauczycieli, podczas których dowiadywali się oni między innymi, jak prowadzić obserwacje środowiska, jak mierzyć podstawowe parametry fizyczne (pomiar temperatury, powietrza i wody, ciśnienia atmosferycznego, zawiesiny w powietrzu i w wodzie, obserwacje ruchu drogowego oraz rejestrację dzikich wysypisk). Nauczyciele mieli także możliwość zapoznania się z pracą stacji meteorologicznej Szczecin-Dąbie. Poruszone były zagadnienia dotyczące najważniejszych potrzeb szkół w zakresie edukacji ekologicznej i programów ekologicznych. Ciekawą formą działal-

⁸ M. Ciaciura, A. Nowak *Festiwal ekologiczny w Wisielce i jego wkład w kształcenie środowiskowe*, w: D. Cichy (red.) *Szkola i społeczność w lokalnym programie środowiska*, Warszawa 2007.

⁹ M. Ciaciura *Centrum ekologiczno – rekolekcyjne „Przymierze” w Wisielce po trzech latach istnienia*, w: M. Ciaciura (red.) *Sumienie ekologiczne...*

ności sieci były spotkania w szkołach podstawowych i średnich województwa szczecińskiego. W spotkaniach tych brało udział grono nauczycielskie jednej lub kilku szkół. Spotkaniom często towarzyszyły pokazy prowadzone w kilku klasach równocześnie. Opisywane zajęcia związane były z ekologią i połączone z prowadzeniem doświadczeń. Miały charakter popularyzujący problemy ekologiczne i ukazywały metodykę obserwacji środowiska¹⁰.

Z okazji obchodów Dni Ziemi w 1995 roku w Bazylice Metropolitalnej p.w. św. Jakuba Apostoła w Szczecinie przygotowano „Misterium Chleba” zorganizowane przez dyrektora Klubu Muzyki i Literatury p. Placka z Wrocławia¹¹. Przedstawienie to powtórzono przy okazji kolejnego, piątego już sympozjum w Wisłęce.

Na terenie centrum odbywały się obozy i praktyki studenckie biologów, geografów Uniwersytetu Szczecińskiego. Okresowo działały tu też studenckie koła naukowe biologów i fizyków. Członkowie Rady Naukowej oraz studenci brali udział w różnych programach radiowo – telewizyjnych o tematyce ekologicznej. Prezentowali program oraz osiągnięcia CER „Przymierze” w Wisłęce¹².

Centrum podjęło również działania na rzecz promocji zdrowia we współpracy z Pomorskim Konsorcjum Zdrowia. Aktywnie uczestniczyło w pracach Regionalnego Centrum Edukacji Ekologicznej w Szczecinie. Nawiązało współpracę transgraniczną i międzynarodową z Niemieckim Związkiem Uniwersytetów Ludowych we Frankfurcie nad Odrą, Polonią duńską z Aarhus, Domem Szwedzkim w Szczecinie. Wspólnie z Wyższą Szkołą Pedagogiki Specjalnej z Warszawy prowadziło działania na rzecz integracji i edukacji ekologicznej osób niepełnosprawnych¹³. Było również inicjatorem I Ekologicznego Rajdu Rowerowego na trasie Szczecin-Warnowo-Wisłęka (14 maja 1995 roku). Staraniem CER powstała ścieżka rowerowa, której trasa przebiega od jeziora Zatorek w Wisłęce przez Żółwino, Domysłowo,

¹⁰ H. Gurgul *Sprawozdanie działalności Sieci Obserwacyjno-Pomiarowej Centrum Ekologiczno-Rekolekcyjnego „Przymierze w Wisłęce za rok 1994*, w: M. Ciaciura (red.) *Sumienie ekologiczne...*

¹¹ J. Zalewski *Ziemia wydała swój owoc, Bóg nasz Stwórca nam pobłogosławił*, w: M. Ciaciura (red.) *Sumienie ekologiczne...*

¹² M. Ciaciura *Centrum ekologiczno – rekolekcyjne „Przymierze” w Wisłęce po trzech latach istnienia*, w: M. Ciaciura (red.) *Sumienie ekologiczne...*

¹³ J. Zalewski *Ziemia wydała swój owoc, Bóg nasz Stwórca nam pobłogosławił*, w: M. Ciaciura (red.) *Sumienie ekologiczne...*

aż do Warnowa (25 km). Na targach rowerowych „Bicykl `95” w Poznaniu przedstawiono wstępny projekt przystani pieszo-rowerowej oraz ścieżek rowerowych w Wisielce, będących fragmentem międzynarodowej ścieżki rowerowej wokół Zalewu Szczecińskiego. Postulowano, by połączyć ją z europejską siecią dróg rowerowych¹⁴.

Cała działalność centrum możliwa była dzięki wielkiemu zaangażowaniu i pracy księdza Jana Zalewskiego. Jego zasługi dla powstania i rozwoju centrum są olbrzymie. Oprócz częściowo opisanej tu działalności opracował on między innymi lekcje ekologiczne dla najmłodszych. Stanowią one swoisty program wychowania młodego człowieka w szacunku i harmonii z naturalnym środowiskiem¹⁵.

Nie udało się zrealizować wszystkich zamierzeń, np. technologiczno-użytkowych: od doświadczeń nad naturalnymi źródłami energii po zagospodarowanie ścieków, pomoc w inwestycjach rolniczych (zdrowa żywność), komunalnych (gazyfikacja, elektryfikacja, utylizacja odpadów). Mimo to, warto o tym wspomnieć, ze względu na wartość ekologiczną przedsięwzięcia. Sam pomysł godny jest realizacji nie tylko na terenie centrum.

PODSUMOWANIE

Centrum Ekologiczno – Rekolekcyjne „Przymierze” w Wisielce to pierwsza tego typu placówka w naszym kraju. Udało się w niej połączyć wysiłki Kościoła, władz państwowych, samorządowych, środowisk naukowych w prowadzeniu kompleksowej działalności proekologicznej. Swą działalnością ośrodek oddziaływał na młodzież i starszych. Wszystkich starał się uczyć żyć w zgodzie z przyrodą, w poszanowaniu dla wszystkiego co nas otacza. To znacznie więcej niż doraźne łagodzenie dewastacji środowiska. Brak dostatecznej świadomości ekologicznej prowadzi do uszczuplania zasobów przyrodniczych świata. Natomiast stworzenie w człowieku poczucia silnej więzi z przyrodą i szacunku do niej to punkt wyjścia do racjonalnego korzystania z jej zasobów bez niepotrzebnego ich niszczenia. Należy jednak pamiętać, że sama świadomość nie wystarczy. Musi być poparta konkretnym działaniem. Dlatego też tak ważna jest inicjatywa podjęta przez centrum. Wymagałaby ona kontynuacji.

¹⁴ P. Czubasiewicz *Przymierze z rowerem*. „Głos Szczeciński” z 14.03.1995 r.

¹⁵ M. Nejman *Ksiądz samorządowiec*. „Tygodnik Wspólnota” nr 16/267 z 22 kwietnia 1995 r.

Summary

10 years of the environmental education at the Ecology – Retreat Centre „Alliance” in Wiselka

There is description of the Ecology-Retreat Centre „Alliance” in Wiselka in this paper. The description refer to environmental education activity during 10 years. This education includes organisation of symposia, ecological festivals, „green schools” etc. There are description and concrete solutions on it.

Translated by Anna Nowak